

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA – 4101-14-04/2013
P/13/056

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/056 – Komunalizacja spółek Skarbu Państwa.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Marta Florczykiewicz–Cymara, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 87486 z dnia 3 grudnia 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 3 – 4) 2. Witold Wilk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 87459 z dnia 14 listopada 2013 r., (dowód: akta kontroli str. 1 – 2)
Jednostka kontrolowana	Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Tychach Spółka Akcyjna, ul. Sadowa 4, 43 – 100 Tychy, regon 270 544 647, zwane w dalszej części wystąpienia „Spółką”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Zalwowski, Prezes Zarządu Spółki. (dowód: akta kontroli str. 5 – 10)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

W okresie objętym kontrolą, tj. w latach 2007 – 2013, Spółka osiągała dodatnie wyniki finansowe, które były przeznaczane na zwiększenie kapitału zapasowego i w niewielkiej części na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. Wskaźniki rentowności sprzedaży, aktywów i kapitału własnego oraz wskaźniki płynności przedstawiały korzystną sytuację finansową Spółki. Łączny zakres rzeczowy wieloletnich planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych zrealizowany przez Spółkę w poszczególnych gminach, w latach 2008 – 2012, przewyższał wartości planowane. Poniesione nakłady inwestycyjne, w tym na sieci wodociągowe, przyczyniły się do spadku strat wody i liczby awarii wodociągowych. Udzielając zamówień publicznych Spółka stosowała przepisy prawa zamówień publicznych oraz wewnętrzne procedury w tym zakresie, a rozliczenia finansowe dotyczące zrealizowanych zamówień zostały prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych.²

Stwierdzona nieprawidłowość polegała na niewłaściwej ocenie dokonanej przez komisję przetargową w zakresie spełniania warunków dopuszczających wykonawców do udziału w postępowaniu, jednak nie wpłynęło to na wynik postępowania.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Ustalenia dokonano na podstawie przeprowadzonych sześciu postępowań o udzielenie zamówień publicznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Działalność Spółki po skomunalizowaniu, ze zwróceniem uwagi na realizację zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Spółka powstała 18 maja 2004 r. w wyniku komercjalizacji, tj. przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Tychach, w spółkę akcyjną, której jedynym akcjonariuszem był Skarb Państwa. Kapitały własne Spółki zostały pokryte funduszem założycielskim, funduszem przedsiębiorstwa i niepodzielonym wynikiem finansowym za okres działalności przed komercjalizacją przedsiębiorstwa państwowego. Kapitał zakładowy Spółki dzielił się na 7 000 000 akcji o wartości nominalnej 10,00 zł każda. Uprawnienia wynikające z praw majątkowych wykonywał Minister Skarbu Państwa. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Katowicach Spółka została wpisana 29 listopada 2004 r. do Krajowego Rejestru Sądowego pod nr 219629. Spółka prowadziła działalność głównie w zakresie: poboru, uzdatniania i dostarczania wody, odprowadzania ścieków oraz wykonywania i eksploataowania instalacji wodno-kanalizacyjnych. Spółka posiadała cztery oddziały eksploatacji sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w: Bieruniu, Brzeszczach, Łaziskach Górnych i Tychach.

W dniu 18 października 2007 r., działając na podstawie art. 4a ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji³, Minister Skarbu Państwa zawarł z Gminą Tychy umowę nieodpłatnego przeniesienia własności 5 950 000 akcji o wartości nominalnej 10,00 zł każda. Następnie, 19 sierpnia 2010 r. Minister Skarbu Państwa, na podstawie art. 4b ust. 1 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji, zbył nieodpłatnie na rzecz Gminy Tychy kolejne 2 606 akcji o wartości nominalnej 10,00 zł każda. Pozostała liczba akcji, tj. 1 047 394 (14,96% kapitału zakładowego) została przydzielona uprawnionym pracownikom Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 5 – 66, 113 – 115)

Gmina Tychy 14 czerwca 2007 r. i 18 czerwca 2009 r. zawarła dwa porozumienia z dziewięcioma gminami⁴, ustalając zasady nieodpłatnego zbycia części akcji otrzymanych przez nią od Skarbu Państwa na rzecz tych gmin. Określono, że liczba akcji jaką otrzyma poszczególna gmina uzależniona będzie od wielkości majątku Spółki znajdującego się na terenie danej gminy oraz od liczby jej mieszkańców. Strony uzgodniły również, że w przyszłości możliwe będzie podejmowanie przez akcjonariuszy Spółki (gminy) działań formalno-prawnych zmierzających do przejęcia przez akcjonariusza działalności wodociągowo-kanalizacyjnej (w tym rzeczowych aktywów trwałych) prowadzonej przez Spółkę na terenie danej gminy.

W dniu 10 maja 2010 r. Gmina Tychy podpisała umowy nieodpłatnego przeniesienia własności akcji z dziewięcioma gminami, na terenie których Spółka świadczyła swoje usługi. W wyniku tych działań kapitał zakładowy Spółki przedstawiał się następująco: Gmina Tychy posiadała 2 566 355 akcji (36,66% kapitału zakładowego), Orzesze – 557 141 akcji (7,96% kapitału zakładowego), Bieruń – 519 328 akcji (7,42% kapitału zakładowego), Łaziska Górne – 454 407 akcji (6,49% kapitału zakładowego), Wyry – 438 088 akcji (6,26% kapitału zakładowego), Czechowice-Dziedzice – 428 977 akcji (6,13% kapitału zakładowego), Brzeszcze – 345 605 akcji (4,94% kapitału zakładowego), Łędziny – 300 178 akcji (4,29% kapitału zakładowego), Bojszowy – 206 589 akcji (2,95% kapitału zakładowego) i Kobiór – 135 938 akcji (1,94% kapitału zakładowego).

(dowód: akta kontroli str. 67 – 103)

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 216, zwanej w dalszej części wystąpienia „ustawą o komercjalizacji i prywatyzacji”.

⁴ Były to następujące Gminy: Bieruń, Bojszowy, Brzeszcze, Czechowice-Dziedzice, Kobiór, Łędziny, Łaziska Górne, Orzesze i Wyry. Na terenie tych gmin Spółka prowadzi swoją podstawową działalność.

W dniu 6 sierpnia Walne Zgromadzenie Spółki podjęło uchwałę w sprawie podziału Spółki poprzez wydzielenie, w drodze przeniesienia części majątku Spółki stanowiącej zorganizowaną część przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny⁵, na spółkę przejmującą, tj. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Czechowicach-Dziedzicach sp. z o.o. Wszystkie akcje (428 977) należące do Gminy Czechowice-Dziedzice zostały umorzone z chwilą dokonania podziału Spółki, tj. z dniem wpisu do rejestru przedsiębiorców podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej. Jednocześnie Walne Zgromadzenie Spółki postanowiło obniżyć kapitał zakładowy Spółki do kwoty 65 710 230 zł, tj. o kwotę 4 289 770 zł.⁶

(dowód: akta kontroli str. 104 – 112)

1. Realizacja zadań postawionych przez organy samorządowe.

Opis stanu
faktycznego

Spółka opracowała dziesięć planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2009 – 2013, odpowiednio dla każdej z gmin, na terenie których prowadziła swoją działalność.⁷ Plany te zostały uchwalone przez właściwe rady gmin. Corocznie wprowadzano zmiany do ww. planów, które były zatwierdzane przez właściwe rady gmin. Spółka corocznie dla każdej gminy sporządzała sprawozdanie z realizacji planu, w którym przedstawiano m.in. planowany zakres finansowy i rzeczowy⁸ budowy i modernizacji urządzeń wodociagowo-kanalizacyjnych oraz jego faktyczne wykonanie. W latach 2008 – 2012 przekazano 50 sprawozdań. W 8 z 50 analizowanych sprawozdań stwierdzono niepełne wykonanie planów, z tego: do 5% w pięciu przypadkach, od 5% do 10% w jednym przypadku, od 10% do 20% w jednym przypadku i powyżej 20% w jednym przypadku. Dodać należy, że łączny zakres rzeczowy ww. planów zrealizowany w latach 2008 – 2012 w poszczególnych gminach przewyższał wartości planowane, co wynikało z wyższej niż zakładano realizacji zadań w tym okresie.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Zarządu Spółki, przyczynami niepełnego zrealizowania niektórych planów w poszczególnych latach były przede wszystkim czynniki niezależne od Spółki, gdyż wykonanie planów było częściowo uzależnione od trybu realizacji inwestycji przez inwestorów zewnętrznych. Istotnym powodem niezrealizowania planu były również awarie, które wymuszały na Spółce wykonanie innego niż planowany zakresu robót.

(dowód: akta kontroli str. 865 – 1314)

2. Zgodność wydatków majątkowych i zamówień niemajątkowych z przepisami kodeksu spółek handlowych, prawem zamówień publicznych, regulacjami samorządowymi i regulacjami wewnętrznymi.

Opis stanu
faktycznego

Spółka prowadząc swoją działalność, zgodnie z art. 132 ust. 1 pkt 4 i ust. 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁹, obowiązana była do

⁵ Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm.

⁶ Sąd Rejonowy Katowice-Wschód dokonał 11 października 2013 r. stosownych wpisów do KRS.

⁷ Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.), Spółka jest obowiązana do opracowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w jej posiadaniu. Plan ten przedkłada wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta), a następnie podlega on uchwaleniu przez radę gminy.

⁸ Budowa i modernizacja sieci wodociagowo-kanalizacyjnej w metrach bieżących.

⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm., zwanej w dalszej części „ustawą pzp”.

udzielania zamówień publicznych, sektorowych.¹⁰ Obok przepisów ustawy pzp, w Spółce obowiązywał „Regulamin postępowania przy wydatkowaniu środków finansowych będących w dyspozycji Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Tychach Spółka Akcyjna”¹¹ (zwany dalej Regulaminem). Kontrolą objęto 6 postępowań o udzielenie zamówień na łączną kwotę 19 261,0 tys. zł brutto, w tym 2 przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego na podstawie przepisów ustawy pzp. Były to następujące postępowania:

- odtworzenie nawierzchni drogowych po robotach inżynierskich na sieciach wodno-kanalizacyjnych (awarie i prace remontowe) z podziałem na 4 części (wartość przedmiotu zamówienia stanowiła kwotę 13 796,0 tys. zł brutto),
- dostawa armatury wodociągowo-kanalizacyjnej z tworzyw sztucznych wraz akcesoriami z podziałem na 3 części (wartość przedmiotu zamówienia stanowiła kwotę 2 363,6 tys. zł brutto),
- dostawa wodomierzy i akcesoriów wodomierzowych z podziałem na 4 części (wartość przedmiotu zamówienia stanowiła kwotę 2 008,3 tys. zł brutto),
- świadczenie usług z zakresu fizycznej całodobowej ochrony osób i mienia Spółki oraz konwojowanie środków pieniężnych (wartość przedmiotu zamówienia stanowiła kwotę 786,6 tys. zł brutto),
- wykonanie analiz fizykochemicznych i bakteriologicznych wody wodociągowej i ścieków (wartość przedmiotu zamówienia stanowiła kwotę 186,0 tys. zł brutto),
- wynajem z obsługą operatorską koparek typu mini-koparka, koparek typu UDS oraz pojazdów samowyladowczych 16 ton z podziałem na 3 części (wartość przedmiotu zamówienia stanowiła kwotę 120,5 tys. zł brutto).

(dowód: akta kontroli str. 116 – 126, 142 – 169)

Skontrolowane postępowania przeprowadzono zgodnie z postanowieniami *Regulaminu*. W odniesieniu do postępowania na dostawę armatury wodociągowo-kanalizacyjnej z tworzyw sztucznych wraz akcesoriami oraz postępowania na dostawę wodomierzy i akcesoriów wodomierzowych, Spółka stosowała przepisy ustawy pzp dotyczące udzielania zamówień sektorowych.

W wyniku przeprowadzonych postępowań Zarząd Spółki zawarł stosowne umowy z wykonawcami, którzy złożyli najkorzystniejsze oferty.¹² W umowach zabezpieczono interesy Spółki, w postaci kar umownych, w przypadku nierzetelnej i nieterminowej ich realizacji. Spółka, wykorzystując uprawnienia umowne, w 14 przypadkach naliczyła kary w związku z nieterminową realizacją dostaw armatury wodociągowo-kanalizacyjnej z tworzyw sztucznych przez jednego wykonawcę.¹³

(dowód: akta kontroli str. 170 – 185, 194 – 589)

Spółka zastrzegła sobie prawo do wykonania przedmiotu zamówienia w ilości mniejszej niż określona w umowach (z wyjątkiem zamówienia na świadczenie usług z zakresu fizycznej ochrony osób i mienia Spółki). I tak, w zakresie odtworzenia nawierzchni drogowych po robotach inżynierskich na sieciach wodno-kanalizacyjnych Spółka zrealizowała zamówienia na kwotę 11 280,7 tys. zł brutto, dostawę wodomierzy i akcesoriów wodomierzowych na kwotę 726,4 tys. zł brutto, dostawę armatury wodociągowo-kanalizacyjnej z tworzyw sztucznych na kwotę 995,2 tys. zł brutto, wynajem z obsługą operatorską koparek typu mini-koparka oraz

¹⁰ Stosownie do art. 133 ust. 1 ustawy pzp, do udzielania zamówień sektorowych ustawę pzp stosuje się, jeżeli wartość zamówienia jest równa lub przekracza kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ww. ustawy.

¹¹ Uchwała Zarządu Spółki nr 537/III/10 z dnia 9 lutego 2010 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania zaktualizowanych regulaminów związanych z funkcjonowaniem Działu Zamówień Publicznych i prawidłowym stosowaniem przez Spółkę ustawy Prawo zamówień publicznych. Poprzednio obowiązujący regulamin w tej sprawie został wprowadzony uchwałą Zarządu Spółki nr 242/II/08 z dnia 21 października 2008 r.

¹² We wszystkich skontrolowanych postępowaniach jako kryterium najkorzystniejszej oferty przyjęto najniższą cenę.

¹³ Opóźnienie w realizacji dostaw materiałów wyniosło łącznie 64 dni. Spółka z tego tytułu wystawiła notę księgową na kwotę 4,9 tys. zł, która została uregulowana przez wykonawcę.

pojazdów samowyladowczych na kwotę 50,6 tys. zł brutto, świadczenie usług z zakresu fizycznej ochrony osób i mienia Spółki na kwotę 792,6 tys. zł brutto, a wykonanie analiz fizykochemicznych i bakteriologicznych wody wodociągowej i ścieków na kwotę 105,3 tys. zł brutto.

Dostawy materiałów przyjmowano na podstawie dokumentacji magazynowej, a roboty budowlane na podstawie protokołów odbioru robót. Nie zgłaszano zastrzeżeń do wykonanych prac budowlanych. Rozliczenia finansowe prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych. Poniesione wydatki uzasadnione były potrzebami Spółki, a zakupione materiały wykorzystywano w jej bieżącej działalności.

(dowód: akta kontroli str. 170 – 185, 194 – 589)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

W postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę armatury wodociągowo-kanalizacyjnej z tworzyw sztucznych oraz akcesoriów jeden wykonawca został dopuszczony do udziału w postępowaniu, mimo że nie spełniał wszystkich warunków. Złożona przez wykonawcę oferta nie zawierała informacji z Krajowego Rejestru Karnego, wymaganej na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 9 ustawy pzp. Ponadto, wykonawca ten nie złożył oświadczenia o spełnianiu warunków określonych w art. 22 ust. 1 ustawy pzp oraz oświadczenia o niepodleganiu wykluczeniu z postępowania w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 24 ust. 1 ustawy pzp. Dokonując niewłaściwej oceny spełniania przez ww. wykonawcę warunków udziału w postępowaniu, Komisja przetargowa naruszyła art. 20 ust. 1 ustawy pzp. Komisja nie wezwała wykonawcy do uzupełnienia oferty. Wskazać należy, że powyższe zaniechanie nie miało wpływu na wynik postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, ponieważ złożona przez wykonawcę oferta nie była najkorzystniejsza. Przewodniczący Komisji przetargowej wyjaśnił, że w wyniku przeoczenia nie wezwano wykonawcy do uzupełnienia oferty.

(dowód: akta kontroli str. 352 – 362, 590 – 591)

Również w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę wodomierzy i akcesoriów wodomierzowych jeden wykonawca został dopuszczony do udziału w postępowaniu, mimo że nie spełniał wszystkich warunków. W złożonej ofercie brak było informacji z Krajowego Rejestru Karnego, wymaganej na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 5 ustawy pzp. Komisja przetargowa nie wezwała wykonawcy do uzupełnienia oferty. Powyższe zaniechanie nie miało wpływu na wynik postępowania, gdyż złożona przez tego wykonawcę oferta nie była najkorzystniejsza. Dokonując niewłaściwej oceny spełniania przez wykonawcę warunków udziału w postępowaniu, Komisja przetargowa naruszyła art. 20 ust. 1 ustawy pzp. Przewodniczący Komisji przetargowej wyjaśnił, że nie wezwano wykonawcy do uzupełnienia oferty w wyniku przeoczenia.

(dowód: akta kontroli str. 465 – 481, 592 – 593)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że obowiązujący *Regulamin*, przyjęty przez Zarząd Spółki w dniu 9 lutego 2010 r., umożliwiał komisji przetargowej dowolność w postępowaniu o udzielenie zamówienia o szacunkowej wartości powyżej 14 000 euro i jednocześnie nieprzekraczającej kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy pzp. Zgodnie bowiem z § 4 ust. 5 i 8 regulaminu, komisja przetargowa nie była zobligowana do przeprowadzenia takiego postępowania na zasadach określonych w regulaminie.¹⁴ Postanowienia regulaminu umożliwiały również

¹⁴ Stosownie do § 4 ust. 5 regulaminu, w celu udzielenia zamówienia sektorowego, o którym mowa w § 1 pkt 3d regulaminu dla dostaw lub usług komisja przetargowa może przeprowadzić postępowanie na udzielenie zamówienia w myśl zasad przetargu nieograniczonego. Zgodnie z § 4 ust. 8 regulaminu, w celu udzielenia zamówienia sektorowego, o którym mowa w § 1 pkt 3d regulaminu dla robót budowlanych komisja przetargowa może przeprowadzić postępowanie na następujących zasadach (...).

dowolność w sporządzaniu dokumentów, takich jak: specyfikacja istotnych warunków zamówienia, ogłoszenie przetargowe, protokół z postępowania o udzielenie zamówienia na dostawy lub usługi, zaproszenie do składania ofert w przypadku zamówień na roboty budowlane, ponieważ określony w regulaminie katalog danych i informacji jakie powinny być zawarte w ww. dokumentach nie był obligatoryjny.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że pomimo zapisu w Regulaminie, komisja przetargowa nie była upoważniona do podejmowania decyzji w zakresie przeprowadzania postępowania, i że w praktyce postępowania o udzielanie zamówień o szacunkowej wartości powyżej 14 000 euro i jednocześnie nie przekraczającej kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy pzp, przygotowywane i przeprowadzane są przez komisję przetargową.

(dowód: akta kontroli str. 118 – 126, 856 – 864)

NIK zwraca również uwagę, że w ramach zawartej umowy na świadczenie usług z zakresu fizycznej całodobowej ochrony osób i mienia Spółki oraz konwojowania środków pieniężnych zrealizowano zamówienie na łączną kwotę 792 612,60 zł brutto, przekraczając wynagrodzenie określone w umowie o 6 031,56 zł brutto. Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że przekroczenie to nastąpiło w związku ze zwiększeniem liczby dni, w których usługi w zakresie ochrony siedziby Spółki świadczyły dwie zamiast jednej osoby.

(dowód: akta kontroli str. 170 – 185, 525 – 539, 1315)

3. Wpływ komunalizacji na sprawność realizacji zadań, sytuację ekonomiczną Spółki i osiągnięte wyniki.

Opis stanu faktycznego

W 2006 r. Spółka osiągnęła przychody ze sprzedaży w kwocie 90 917,4 tys. zł, w 2007 r. – 94 305,6 tys. zł, w 2008 r. – 100 285,1 tys. zł, w 2009 r. – 108 620,8 tys. zł, w 2010 r. – 98 882,5 tys. zł, w 2011 r. – 86 870,5 tys. zł, w 2012 r. – 93 325,1 tys. zł. Przychody ze sprzedaży w latach 2006 – 2009 wykazały tendencję rosnącą (średnio o 6% rocznie), natomiast w 2010 r. i w 2011 r. nastąpił ich spadek, odpowiednio o: 9% i 12%. Zmniejszenie przychodów ogółem związane było m.in. ze spadkiem przychodów ze sprzedaży usług kanalizacyjnych wynikającym z wydzierżawienia sieci kanalizacyjnych zlokalizowanych na terenie gminy Tychy Regionalnemu Centrum Gospodarki Wodno-Ściekowej SA z siedzibą w Tychach.¹⁵ Na przychody spółki składały się przychody ze sprzedaży wody, przychody ze sprzedaży ścieków oraz pozostałe przychody, które osiągnęły przede wszystkim z tytułu czynszu dzierżawnego linii kanalizacyjnej (od 2010 r.).¹⁶

(dowód: akta kontroli str. 615 – 630, 655 – 663, 671 – 700, 849 – 855)

W okresie objętym kontrolą Spółka wypracowała dodatni wynik finansowy. I tak, za 2006 r. wypracowano zysk netto na poziomie 1 466,9 tys. zł, za 2007 r. – 4 270,9 tys. zł, za 2008 r. – 4 037,2 tys. zł, za 2009 r. – 1 829,6 tys. zł, za 2010 r. –

¹⁵ Jedynym akcjonariuszem Regionalnego Centrum Gospodarki Wodno-Ściekowej SA była gmina Tychy. Umowa dzierżawy nr 71 z dnia 29 marca 2010 r., obowiązująca od 1 lipca 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. Aneksami do umowy przedłużano o kolejny rok ważność jej obowiązywania. W wyniku zawarcia umowy Spółka otrzymała wynagrodzenie z tytułu czynszu dzierżawnego w kwocie 6,6 tys. zł w pierwszym roku obowiązywania (2010/2011), 6,2 tys. zł w następnym roku (2011/2012) i 6,0 tys. zł w kolejnym roku (2012/2013). Z działalności kanalizacyjnej prowadzonej na terenie gminy Tychy Spółka w 2008 r. osiągnęła przychody w kwocie 33 013,1 tys. zł, w 2009 r. – 34 028,8 tys. zł, a w I połowie 2010 r. – 16 427,7 tys. zł, natomiast koszt własny sprzedaży usług kanalizacyjnych w 2008 r. wyniósł 32 761,9 tys. zł, w 2009 r. – 34 028,8 tys. zł, a w I połowie 2010 r. – 17 520,7 tys. zł. Z powyższego wynika, że od 2009 r. na działalności kanalizacyjnej Spółka poniosła straty (w odniesieniu do gminy Tychy).

¹⁶ Największą część przychodów stanowiły przychody ze sprzedaży wody, które od 2006 r. wykazywały stały wzrost (średnio 6% rocznie).

962,9 tys. zł, za 2011 r. – 2 506,5 tys. zł i za 2012 r. – 2 468,2 tys. zł. W okresie tym Spółka nie wypłacała dywidendy, wypracowany zysk netto przeznaczany był na zwiększenie kapitału zapasowego Spółki oraz zakładowy fundusz świadczeń socjalnych.¹⁷

(dowód: akta kontroli str. 671 – 848)

Wartość rzeczowych aktywów trwałych Spółki systematycznie wzrastała. W 2006 r. rzeczowe aktywa trwałe stanowiły kwotę 90 066,1 tys. zł, w 2007 r. – 91 655,7 tys. zł, w 2008 r. – 98 917,6 tys. zł, w 2009 r. – 107 826,8 tys. zł, w 2010 r. – 107 690,7 tys. zł, w 2011 r. – 112 711,7 tys. zł i w 2012 r. – 114 683,9 tys. zł. Udział rzeczowych aktywów trwałych w sumie bilansowej Spółki kształtował się w przedziale 80,51% – 86,17%.

Spółka poniosła w okresie objętym kontrolą nakłady inwestycyjne w wysokości: 8 284,8 tys. zł w 2006 roku, 9 129,2 tys. zł w 2007 r., 16 789,9 tys. zł w 2008 r., 17 270,5 tys. zł w 2009 roku, 8 173,3 tys. zł w 2010 r., 14 464,4 tys. zł w 2011 r. i 10 310,7 tys. zł w 2012 r. W badanym okresie średnio 74% nakładów inwestycyjnych przeznaczono na sieć wodociągową¹⁸, co przyczyniło się m.in. do spadku strat wody (mierzonym w stosunku do ilości zakupu) z 36% w 2006 r. do 21% w 2012 r. oraz spadku ilości awarii wodociągowych z 3 026 w 2006 r. do 2 426 w 2012 r. Poniesione nakłady inwestycyjne były wyższe od kosztów amortyzacji.¹⁹

(dowód: akta kontroli str. 634 – 635, 664 – 700, 849 – 855)

Majątek Spółki finansowany był głównie przez kapitał własny, którego udział w sumie bilansowej Spółki kształtował się na poziomie 83,78% – 77,22%.²⁰

Wartość kapitałów obcych do 2011 r. wykazała tendencję rosnącą. W 2006 r. zobowiązania i rezerwy na zobowiązania stanowiły kwotę 16 419,1 tys. zł, w 2007 r. – 18 649,6 tys. zł, w 2008 r. – 19 205,2 tys. zł, w 2009 r. – 28 294,1 tys. zł, w 2010 r. – 27 609,8 tys. zł, w 2011 r. – 30 256,2 tys. zł i w 2012 r. – 28 124,4 tys. zł.²¹ Wzrost wartości kapitałów obcych związany był zaciąganiem kredytu bankowego oraz pożyczek.

(dowód: akta kontroli str. 671 – 700, 849 – 855)

W okresie objętym kontrolą wskaźnik rentowności sprzedaży (ROS) kształtował się na poziomie 0,97% – 4,53%, wskaźnik rentowności majątku Spółki (ROA) w przedziale 0,75% – 3,75%, a wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE) na poziomie 0,96% – 4,48%. Najniższe wartości wskaźników rentowności odnotowano w 2010 r., a najwyższe w 2007 r.²² Zmiany tych wskaźników wykazywały jednakową tendencję, co wskazuje iż bezpośrednią ich przyczyną były zmiany wypracowanego przez Spółkę wyniku finansowego, a pozostałe kategorie (przychody netto ze sprzedaży, aktywa ogółem i kapitał własny) miały marginalny wpływ na ich poziom.

¹⁷ Zysk netto za 2007 r. w całości przeznaczono na zwiększenie kapitału zapasowego, za 2008 r. kwotę 3 987,2 tys. zł przeznaczono na zwiększenie kapitału zapasowego i 50,0 tys. zł na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (dalej „ZFSS”), za 2009 r. kwotę 1 779,6 tys. zł przeznaczono na zwiększenie kapitału zapasowego i 50,0 tys. zł na ZFSS, za 2010 r. kwotę 912,9 tys. zł przeznaczono na zwiększenie kapitału zapasowego i 50,0 tys. zł na ZFSS, za 2011 r. kwotę 2 456,5 tys. zł przeznaczono na zwiększenie kapitału zapasowego i 50,0 tys. zł na ZFSS, a za 2012 r. kwotę 2 388,2 tys. zł przeznaczono na zwiększenie kapitału zapasowego i 80,0 tys. zł na ZFSS.

¹⁸ Wartość nakładów inwestycyjnych przeznaczonych na sieć wodociągową wynosiła: w 2006 r. – 5 756,6 tys. zł, w 2007 r. – 7 122,1 tys. zł, w 2008 r. – 14 275 tys. zł, w 2009 r. – 14 944,6 tys. zł, w 2010 – 5 704,5 tys. zł, w 2011 – 8 192,7 tys. zł, a w 2012 r. – 7 324,9 tys. zł.

¹⁹ W okresie objętym kontrolą średnioroczne nakłady inwestycyjne stanowiły 121% kosztów amortyzacji.

²⁰ Wartość kapitału własnego w 2006 r. stanowiła kwotę 91 485,7 tys. zł, w 2007 r. – 95 189,8 tys. zł, w 2008 r. – 99 227,0 tys. zł, w 2009 r. – 99 181,0 tys. zł, w 2010 r. – 100 093,9 tys. zł, w 2011 r. – 102 550,4 tys. zł, i w 2012 r. – 104 968,6 tys. zł.

²¹ W tym wartość zobowiązań krótkoterminowych w 2006 r. stanowiła kwotę 9 645,5 tys. zł, w 2007 r. – 11 225,4 tys. zł, w 2008 r. – 11 330,7 tys. zł, w 2009 r. – 11 096,1 tys. zł, w 2010 r. – 10 131,6 tys. zł, w 2011 r. – 12 147,3 tys. zł i w 2012 r. – 10 866,9 tys. zł.

²² ROS w 2007 r. wyniósł 4,53%, w 2008 r. – 4,03%, w 2009 r. – 1,68%, w 2010 r. – 0,97%, w 2011 r. – 2,88% i w 2012 r. – 2,64%. ROA w 2007 r. wyniósł 3,75%, w 2008 r. – 3,41%, w 2009 r. – 1,44%, w 2010 r. – 0,75%, w 2011 r. – 1,89% i w 2012 r. – 1,85%. Natomiast ROE w 2007 r. wyniósł 4,48%, w 2008 r. – 4,07%, w 2009 r. – 1,84%, w 2010 r. – 0,96%, w 2011 r. – 2,44% i w 2012 r. – 2,35%.

Wskaźnik płynności finansowej 1. stopnia kształtował się na poziomie 0,39 – 0,80, wobec przyjętej normy 0,2, wskaźnik płynności finansowej 2. stopnia w przedziale 1,32 – 1,71 (norma 1,0), a wskaźnik płynności finansowej 3. stopnia na poziomie 1,46 – 1,82, wobec normy 1,2 – 2,0. Spółka w całym okresie objętym analizą wykazywała nadpłynność, co wynika z charakteru jej działalności. Średnio 40% zobowiązań na koniec każdego roku tworzyły zobowiązania wobec 5 kontrahentów z terminami zapłaty przypadającymi na styczeń roku następnego, co wymuszało na Spółce utrzymywanie określonej wysokości środków pieniężnych w celu ich uregulowania. Istotny wpływ na wysokość wskaźników płynności 2. stopnia miał wysoki poziom należności, na które składały się należności od dużej liczby klientów indywidualnych, płatne w styczniu roku następnego.

(dowód: akta kontroli str. 631, 671 – 700, 849 – 855)

Biegły rewident nie wniósł zastrzeżeń do sprawozdań finansowych dotyczących okresu objętego kontrolą. Walne Zgromadzenie Spółki zatwierdziło sprawozdania finansowe oraz sprawozdania Zarządu z działalności Spółki za lata 2007 – 2012 i udzieliło absolutorium z wykonania obowiązków przez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 671 – 848)

4. Pozostałe ustalenia.

Opis stanu
faktycznego

Stosownie do § 31 ust. 2 i 3 Statutu Spółki, każdej gminie, będącej akcjonariuszem Spółki, przysługuje prawo zgłoszenia jednego kandydata na członka Rady Nadzorczej, a kadencja Rady trwała trzy lata. W dniu 16 lutego 2012 r. Walne Zgromadzenie Spółki odwołało cztery osoby z dotychczasowego składu Rady Nadzorczej, pozostawiając w jej składzie dwóch przedstawicieli pracowników oraz dziesięciu nowopowołanych przedstawicieli gmin. Następnie, 5 czerwca 2012 r. Walne Zgromadzenie powołało jedenastoosobowy skład Rady Nadzorczej IV kadencji, w tym dziesięciu przedstawicieli gmin i jednego pracownika – akcjonariusza Spółki. W dniu 6 sierpnia 2013 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy odwołało ze składu Rady przedstawiciela gminy Czechowice-Dziedzice (w związku z podziałem Spółki).

(dowód: akta kontroli str. 104 – 112, 1316 – 1378)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Spośród 10 członków Rady Nadzorczej IV kadencji, siedmiu z nich²³ Walne Zgromadzenie Spółki powołało z naruszeniem art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi²⁴, zgodnie z którym jedna osoba może być członkiem rady nadzorczej tylko w jednej spośród spółek, o których mowa w art. 1 pkt 4 – 7 tej ustawy. Wskazanych siedmiu członków Rady Nadzorczej pełniło jednocześnie funkcje członków rad nadzorczych w innych spółkach z większościowym udziałem jednostek samorządu terytorialnego. W okresie od lutego 2012 r. do listopada 2013 r. łącznie wypłacono ww. członkom Rady Nadzorczej wynagrodzenie w wysokości 276 803,07 zł.

(dowód: akta kontroli str. 1379 – 1382, 1395)

²³ Reprezentanci gmin: Łędziny, Bieruń, Łaziska Górne, Brzeszcze, Orzesze, Wiry i Bojszowy.

²⁴ Dz. U. z 2013 r. poz. 254., zwanej w dalszej części wystąpienia „ustawą o wynagradzaniu”.

Według wyjaśnień złożonych przez organy wykonawcze gmin: Bieruń, Łaziska Górne, Brzeszcze, Wiry, Orzesze i Bojszowy, nie było przeciwwskazań do jednoczesnego sprawowania funkcji członka rady nadzorczej w dwóch jednostkach samorządu terytorialnego pod warunkiem, że było się do nich wskazanym przez radę gminy, zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne.²⁵ W odniesieniu do członka Rady Nadzorczej wskazanego przez gminę Łęczyny, który nie pełnił funkcji publicznych, Burmistrz wyjaśnił, że ukończył on stosowny kurs wymagany od kandydatów na członków rad nadzorczych w spółkach z udziałem Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, w związku z tym posiadał wiedzę w zakresie obowiązujących przepisów prawnych. Przyjęta przez niego propozycja objęcia funkcji członka Rady Nadzorczej była równoznaczną z koniecznością złożenia rezygnacji z poprzednio pełnionej funkcji, co było brane pod uwagę przy desygnowaniu go na członka Rady Nadzorczej.

Prezentując odmienne stanowisko w tym zakresie, NIK stwierdza, że to art. 4 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu posiada charakter szczególny („dopełniający”) wobec art. 6 ust. 1 ustawy o ograniczeniu działalności gospodarczej, a tym samym osoby wymienione w art. 2 ust. 6 tej ustawy mogą być reprezentantami samorządu w dwóch radach nadzorczych spółek prawa handlowego, ale tylko jedna spółka może być podmiotem wymienionym w art. 1 ustawy o wynagradzaniu.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu, za nieprzestrzeganie przepisów tej ustawy organy nadzorcze m.in. spółek prawa handlowego, w których udział jednostek samorządu terytorialnego przekracza 50% kapitału zakładowego (liczby akcji) ulegają rozwiązaniu z mocy prawa.

(dowód: akta kontroli str. 1383 – 1491)

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁶, wnosi o:

- zwrócenie się do Walnego Zgromadzenia o podjęcie działań mających na celu zapewnienie prawidłowości składu Rady Nadzorczej zgodnie z przepisami ustawy o wynagradzaniu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

²⁵ Dz. U. z 2006 r., Nr 216, poz. 1584 ze zm., zwanej w dalszej części „ustawą o ograniczeniu działalności gospodarczej”.

²⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 31 grudnia 2013 r.

Kontroler
Witold Wilk
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Dyrektor

.....
Podpis

.....
Podpis